

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) NUTARTIS

2016 m. spalio 26 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Direktyva 93/13/EEB — Teisingumo Teismo procedūros reglamento 99 straipsnis — Pardavėjų ar tiekėjų su vartotojais sudaromos sutartys — Hipoteka užtikrintos sutartys — Apatinės ribos sąlyga — Grupės ieškinio byla — Individualaus ieškinio dėl to paties dalyko nagrinėjimas — Laikinosios apsaugos priemonės“

Sujungtose bylose C-568/14–C-570/14

dėl *Juzgado de lo Mercantil nº 3 de Barcelona* (Barselonos komercinių bylų teismas Nr. 3, Ispanija) atitinkamai 2014 m. gruodžio 1 d., lapkričio 27 d. ir gruodžio 1 d. nutartimis, kurias Teisingumo Teismas gavo 2014 m. gruodžio 9 d., pagal SESV 267 straipsnį pateiktų prašymų priimti prejudicinį sprendimą bylose

Ismael Fernández Oliva

prieš

Caixabank SA (C-568/14),

Jordi Carné Hidalgo,

Anna Aracil Gracia

prieš

Catalunya Banc SA (C-569/14)

ir

Nuria Robirosa Carrera,

César Romera Navales

prieš

Banco Popular Español SA(C-570/14)

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J. L. da Cruz Vilaça, Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas A. Tizzano (pranešėjas), teisėjai M. Berger, A. Borg Barthet ir F. Biltgen,

* Proceso kalba: ispanų.

generalinis advokatas M. Wathelet,

kancleris A. Calot Escobar,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- Fernández Oliva, atstovaujamo *procurador* F. Bertrán Santamaría, ir *abogado* J. Andreu Blake,
- *Caixabank SA*, atstovaujamo *procurador* R. Feixo Bergada ir *abogado* Ó. Quiroga Sardi,
- *Catalunya Banc SA*, atstovaujamo *abogado* I. Fernández de Senespleda,
- *Banco Popular Español SA*, atstovaujamo *abogados* V. C. Fernández Vicién, N. Iglesias, I. Moreno-Tapia Rivas, J. Torrecilla, J. Capell ir J. Piñeiro,
- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos A. Gavela Llopis,
- Europos Komisijos, atstovaujamos J. Baquero Cruz ir D. Roussanov,

atsižvelgęs į išklauius generalinį advokatą priimtą sprendimą priimti sprendimą motyvuota nutartimi pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 99 straipsnį,

priima šią

Nutartį

- 1 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą pateikti dėl 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) 7 straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šie prašymai pateikti nagrinėjant Ismael Fernández Oliva ginčą su *Caixabank SA* byloje C-568/14, Jordi Carné Hidalgo ir Anna Aracil Gracia ginčą su *Catalunya Banc SA* byloje C-569/14 ir Nuria Robirosa Carrera ir César Romera Navales ginčą su *Banco Popular Español SA* byloje C-570/14 dėl atitinkamai šių šalių sudarytose hipoteka užtikrintose sutartyse esančių nuostatų, susijusių su palūkanų norma, galiojimo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui, ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų. [Valstybės narės nustato, kad sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju, naudojamos nesąžiningos sąlygos nacionalinės teisės aktuose nustatytais sąlygomis nebūtų privalomos vartotojui ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų.]“

4 Šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad vartotojų ir konkurentų naudai egzistuojant pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniams nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų sudaromose su vartotojais.“

Ispanijos teisė

5 2000 m. sausio 7 d. *Ley 1/2000 de enjuiciamiento civil* (Civilinio proceso kodeksas) (BOE, Nr. 7, 2000 m. sausio 8 d., p. 575) 721 straipsnyje numatyta:

„1. Nagrinėjant ieškinį ar priešieškinį kiekviena šalis savo atsakomybe gali prašyti, kad pagal šios antraštinės dalies nuostatas teismas imtųsi laikinųjų apsaugos priemonių, jo manymu, būtinų siekiant užtikrinti teisminės gynybos, kuri gali būti suteikta priėmus sprendimą tenkinti jos reikalavimus, veiksmingumą.

2. Šioje antraštinėje dalyje numatytų laikinųjų apsaugos priemonių teismas negali taikyti *ex officio*, be poveikio taisyklėms dėl specialiųjų procedūrų. Teismas negali nustatyti griežtesnių laikinųjų apsaugos priemonių, nei prašoma.“

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

6 Byloje C-568/14 prašymas pateiktas nagrinėjant Fernández Oliva ir *Caixabank* ginčą dėl 2006 m. birželio 6 d. šių šalių pasirašytoje hipoteka užtikrintos paskolos sutartyje numatytos „apatinės ribos“ sąlygos galiojimo.

7 Su byla C-569/14 susijęs prašymas pateiktas nagrinėjant Carné Hidalgo ir Aracil Gracia ginčą su *Catalunya Banc* taip pat dėl „apatinės ribos“ sąlygos, esančios 2005 m. birželio 21 d. šių šalių sudarytoje hipoteka užtikrintos paskolos subrogacijos sutartyje, galiojimo.

8 Su byla C-570/14 susijęs prašymas pateiktas nagrinėjant Robirosa Carrera ir Romera Navales ginčą su *Banco Popular Español* dėl į 2005 m. birželio 21 d. šių šalių pasirašytą hipoteka užtikrintos paskolos sutartį įtrauktos „apatinės ribos“ sąlygos galiojimo.

9 Ieškovai pagrindinėse bylose pateikė individualius ieškinius, nurodydami, kad nagrinėjamos „apatinės ribos“ sąlygos, kuriomis finansų įstaigoms garantuojama, jog, nepaisant palūkanų normų svyravimų rinkoje, pagal pasirašytas hipoteka užtikrintas paskolas sutartis taikomos minimalios palūkanų normos negali būti mažesnės už iš anksto nustatytą dydį, yra nesąžiningos, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 93/13.

10 Dėl šių individualių ieškinių finansų įstaigos – atsakovai pagrindinėse bylose, nurodė, kad grupės ieškinys dėl to paties dalyko yra nagrinėjamas *Juzgado de lo Mercantil nº 11 de Madrid* (Madrido komercinių bylų teismas Nr. 11, Ispanija). Todėl, remdamiesi Civilinio proceso kodekso 43 straipsniu, jie prašė sustabdyti pagrindinių bylų nagrinėjimą, kol bus priimtas galutinis sprendimas grupės ieškinio byloje.

11 Po to, kai nagrinėjant ginčus bylose C-569/14 ir C-570/14 toks prašymas buvo atmestas *Juzgado de lo Mercantil nº 3 de Barcelona* (Barselonos komercinių bylų teismas Nr. 3, Ispanija) nutartimis, *Catalunya Banc* ir *Banco Popular Español* apskundė šias nutartis tam pačiam teismui, pateikdami *lis pendens* grindžiamą prieštaravimą pagal Civilinio proceso kodekso 421 straipsnį ir prašydami ne sustabdyti, bet nutraukti šių bylų nagrinėjimą, remdamiesi tuo, kad ieškovai pagrindinėse bylose bus saistomi sprendimo, kuris bus priimtas dėl nagrinėjamo grupės ieškinio.

- 12 Šiomis aplinkybėmis prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, analizuodamas skirtingus susijusių finansų įstaigų prašymus, pažymi, kad sustabdžius ar net nutraukus bylų, kuriose nagrinėjami individualūs ieškiniai, nagrinėjimą, kai paraleliai nagrinėjamas grupės ieškinys, gali būti pažeisti atitinkamų vartotojų interesai, nes individualius ieškinius pareiškę ieškovai nebegalės gauti konkrečių atsakymų į prašymus ir taps priklausomi nuo sprendimo, kuris bus priimtas dėl grupės ieškinio, nors jie būtų nusprendę nedalyvauti jį pareiškiant.
- 13 Šiuo klausimu, pažymėjęs, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą, konkrečiai susijusį su Civilinio proceso kodekso 43 straipsnio atitiktimi Direktyvos 93/13 7 straipsniui, Teisingumo Teismui jau pateikė *Juzgado de lo Mercantil n° 9 de Barcelona* (Barselonos komercinių bylų teismas Nr. 9, Ispanija), prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas vis dėlto konstatuoja, kad pagal šį Civilinio proceso kodekso 43 straipsnį tokiomis aplinkybėmis jis negali *ex officio* sustabdyti pagrindinių bylų nagrinėjimo. Be to, jis išreiškia daugiau abejonių dėl šio 43 straipsnio atitikties vartotojų apsaugos sistemai, nustatytai Direktyvos 93/13 7 straipsnyje.
- 14 Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat abejoja dėl Civilinio proceso kodekso 721 straipsnio 2 dalies atitikties Direktyvai 93/13, kiek šioje nacionalinės teisės nuostatoje jam draudžiama *ex officio* imtis laikinųjų apsaugos priemonių siekiant sumažinti neigiamus padarinius vartotojams, ieškovams pagrindinėse bylose, dėl ilgos šių bylų nagrinėjimo trukmės, kol dėl paraleliai nagrinėjamo grupės ieškinio bus priimtas galutinis teismo sprendimas, kuriuo gali būti vadovaujama ir bylose dėl individualių ieškinių.
- 15 Šiomis aplinkybėmis *Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona* (Barselonos komercinių bylų teismas Nr. 3, Ispanija) nutarė sustabdyti bylų nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar [Civilinio proceso kodekso] 43 straipsnis, pagal kurį teismas negali pateikti šalims pasiūlymo dėl civilinės bylos nagrinėjimo sustabdymo, kai kitas teismas jau pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismui, aiškiai apriboja Direktyvos 93/13 7 straipsnio nuostatas, kiek tai susiję su valstybių narių pareiga užtikrinti, kad vartotojų ir konkurentų profesionalų naudai egzistuočių pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų sudaromose su vartotojais?
2. Ar [Civilinio proceso kodekso] 721 straipsnio 2 dalis, pagal kurią teismas negali *ex officio* imtis arba pasiūlyti imtis laikinųjų apsaugos priemonių pagal individualius ieškinius pradėtose bylose, kuriose remiamasi bendrosios sąlygos negaliojimu, nes ji nesąžininga, aiškiai apriboja Direktyvos 93/13 7 straipsnio nuostatas, kiek tai susiję su valstybių narių pareiga užtikrinti, kad vartotojų ir konkurentų profesionalų naudai egzistuočių pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų sudaromose su vartotojais?
3. Ar laikinųjų apsaugos priemonių, kurias teismas taiko *ex officio* arba šalies prašymu nagrinėjant individualiu ieškiniu pradėtą bylą, pasekmės turėtų būti taikomos, kol bus priimtas galutinis sprendimas pagal individualų ieškinį pradėtame procese arba pagal kolektyvinį ieškinį pradėtame procese, kai paraleliai gali būti pareiškiami individualūs ieškiniai, siekiant užtikrinti pakankamas ir veiksmingas priemones, kaip tai numatyta minėtos direktyvos 7 straipsnyje?

Teisingumo Teismo prašoma šiuos klausimus nagrinėti pagal Procedūros reglamento 105 straipsnio 1 dalyje numatytą pagreitintą procedūrą.“

- 16 2015 m. sausio 21 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi bylos C-568/14, C-569/14 ir C-570/14 buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdomos rašytinė ir žodinė proceso dalys ir priimtas sprendimas.

- 17 2015 m. vasario 12 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi *Fernández Oliva ir kt.* (C-568/14–C-570/14, EU:C:2015:100) prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo prašymai šias bylas nagrinėti pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23a straipsnyje ir Procedūros reglamento 105 straipsnio 1 dalyje numatytą pagreintą procedūrą buvo atmesti.
- 18 Paskelbus 2016 m. balandžio 14 d. Sprendimą *Sales Sinués ir Drame Ba* (C-381/14 ir C-385/14, EU:C:2016:252), prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pranešė Teisingumo Teismui, kad norėtų atsiimti pirmąjį prejudicinį klausimą. Tame sprendime pareikšdamas nuomonę dėl individualių ieškinių ir paraleliai nagrinėjamų grupės ieškinių, kuriais siekiama, kad analogiškos sutarčių sąlygos būtų pripažintos nesąžiningomis, sąsajos Teisingumo Teismas konstatavo, jog pagal Direktyvą 93/13 draudžiamos nacionalinės teisės normos, kaip antai pagrindinėse bylose nagrinėjamos Ispanijos teisės normos, kuriomis remiantis individualų vartotojo ieškinį nagrinėjantis teismas privalo automatiškai stabdyti tokio ieškinio nagrinėjimą, kol bus priimtas galutinis sprendimas dėl nagrinėjamo grupės ieškinio, ir negalima atsižvelgti į tai, ar toks sustabdymas tinkamas individualų ieškinį teismui pateikusių vartotojų apsaugai užtikrinti, ir šis vartotojas negali nuspręsti atsiskirti nuo grupės ieškinio.

Dėl prejudicinių klausimų

- 19 Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 99 straipsnį, jeigu klausimas, dėl kurio pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, yra tapatus klausimui, dėl kurio Teismas jau yra priėmęs sprendimą, jeigu atsakymą į tokį klausimą galima aiškiai nustatyti iš Teismo praktikos arba jeigu atsakymas į klausimą, dėl kurio pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, nekelia jokių pagrįstų abejonių, Teismas, vadovaudamasis teisėjo pranešėjo siūlymu ir išklauses generalinį advokatą, bet kada gali nuspręsti priimti sprendimą motyvuota nutartimi.
- 20 Šioje byloje reikia taikyti šį straipsnį.
- 21 Antruoju ir trečiuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiraujasi, ar Direktyvos 93/13 7 straipsnį reikia aiškinti taip, kad jam prieštarauja nacionalinės teisės normos, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėse bylose, pagal kurias individualų vartotojo ieškinį dėl jo su pardavėju ar tiekėju sudarytos sutarties sąlygos pripažinimo nesąžininga nagrinėjantis teismas negali *ex officio* taikyti laikinųjų apsaugos priemonių, kol dėl nagrinėjamo grupės ieškinio bus priimtas galutinis sprendimas, kuriuo gali būti vadovaujama ir byloje dėl individualaus ieškinio.
- 22 Šiuo klausimu visų pirma primintina, kad remiantis nusistovėjusia teismo praktika su Sąjungos teise susijusių ginčą nagrinėjantis nacionalinis teismas turi turėti teisę taikyti laikinąsias apsaugos priemones, siekdamas užtikrinti visišką būsimo teismo sprendimo dėl pagal Sąjungos teisę reikalaujamų teisių buvimo veiksmingumą (žr. 1990 m. birželio 19 d. Sprendimo *Factortame ir kt.*, C-213/89, EU:C:1990:257, 21 punktą; 2001 m. sausio 11 d. Sprendimo *Siples*, C-226/99, EU:C:2001:14, 19 punktą ir 2007 m. kovo 13 d. Sprendimo *Unibet*, C-432/05, EU:C:2007:163, 67 punktą).
- 23 Dėl pagal Direktyvą 93/13 vartotojams suteikiamų teisių, susijusių su nesąžiningų sąlygų sutartyse su pardavėjais ar tiekėjais naudojimu, teisminės gynybos pažymėtina, kad iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, jog šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalis, pagal kurią nesąžiningos sąlygos nėra privalomos vartotojui, yra imperatyvi nuostata, kuria formalią pusiausvyrą, sutartimi nustatytą tarp sutarties šalių teisių ir pareigų, siekiama pakeisti realia pusiausvyrą, galinčia atkurti sutarties šalių lygybę (šiuo klausimu žr. 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 44 ir 45 punktus ir 2014 m. liepos 17 d. Sprendimo *Sánchez Morcillo ir Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, 22 ir 23 punktus).

- 24 Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas išaiškino, kad nacionalinis teismas turi *ex officio* įvertinti sutarties sąlygas, patenkančios į minėtos direktyvos taikymo sritį, nesąžiningumą ir taip kompensuoti disbalansą tarp vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo, jei tik jam žinomos šiuo tikslu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės (žr. 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 46 punktą ir 2014 m. balandžio 30 d. Sprendimo *Barclays Bank*, C-280/13, EU:C:2014:279, 34 punktą).
- 25 Dėl pasekmių, kurių kyla *ex officio* konstatavus sutarties sąlygos nesąžiningumą, Teisingumo Teismas jau nusprendė, kad, nors šioje Direktyvoje 93/13 nesiekama suderinti sankcijų, taikytinų tokiomis aplinkybėmis, jos 7 straipsnio 1 dalyje valstybės narės vis dėlto įpareigojamos užtikrinti, kad egzistuotų tinkamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią tolesniam nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais naudojimui (2012 m. balandžio 26 d. Sprendimo *Invitel*, C-472/10, EU:C:2012:242, 35 punktas ir 2016 m. balandžio 14 d. Sprendimo *Sales Sinués ir Drame Ba*, C-381/14 ir C-385/14, EU:C:2016:252, 31 punktas).
- 26 Dėl reikalavimo, susijusio su laikinąja vartotojų apsauga nagrinėjant ginčus dėl tokių sąlygų, Teisingumo Teismas, be kita ko, remdamasis 2007 m. kovo 13 d. Sprendime *Unibet* (C-432/05, EU:C:2007:163) įtvirtinta teismo praktika, nusprendė, kad ši direktyva draudžia nacionalinės teisės nuostatas, kuriose vykstant išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrai nenumatyti prieštaravimo pagrindai, susiję su sąlygų, kuriomis grindžiamas vykdomasis dokumentas, nesąžiningumu, ir pagal kurias bylą iš esmės nagrinėjančiam teismui, turinčiam jurisdikciją įvertinti tokių sąlygų nesąžiningumą, neleidžiama imtis laikinųjų apsaugos priemonių, tarp jų, be kita ko, – sustabdyti minėtą priverstinio vykdymo procesą, kai tokias priemones skirti būtina siekiant užtikrinti visišką galutinio sprendimo veiksmingumą (žr. 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 64 punktą).
- 27 Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal šią direktyvą draudžiamos nacionalinės teisės normos, pagal kurias vykstant išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrai su vykdymu susijusius klausimus nagrinėjantis teismas negali nei *ex officio* ar vartotojo prašymu įvertinti į sutartį, pagal kurią susidaro reikalaujama sumokėti skola, įtrauktos sąlygos, kuri pagrindžia vykdomąjį dokumentą, nesąžiningumo, nei imtis laikinųjų apsaugos priemonių, visų pirma vykdymo sustabdymo, kai imtis tokių priemonių būtina siekiant užtikrinti teismo, kuriame pradėta atitinkama iš esmės nagrinėjama byla, galutinio sprendimo visišką veiksmingumą (2013 m. lapkričio 14 d. Nutarties *Banco Popular Español ir Banco de Valencia*, C-537/12 ir C-116/13, EU:C:2013:759, 60 punktas).
- 28 Remiantis visa šia teismo praktika galima aiškiai nustatyti atsakymą į antrąjį ir trečiąjį klausimus, kurie iš esmės susiję su tuo, ar Direktyvoje 93/13 nustatytą vartotojų apsaugos sistemą atitinka tai, jog tokiomis procesinėmis aplinkybėmis, kokiomis pagrįstas 2016 m. balandžio 14 d. Sprendimas *Sales Sinués ir Drame Ba* (C-381/14 ir C-385/14, EU:C:2016:252), individualų vartotojo ieškinį nagrinėjantis teismas negali *ex officio* taikyti laikinųjų apsaugos priemonių, siekdamas užtikrinti visišką galutinio savo sprendimo veiksmingumą, kol dėl nagrinėjamo grupės ieškinio bus priimtas galutinis sprendimas, kuriuo gali būti vadovaujama ir byloje dėl individualaus ieškinio.
- 29 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad, nesant suderintų procesinių priemonių, kuriomis būtų reglamentuojamas tokių laikinųjų apsaugos priemonių taikymas ir Direktyvoje 93/13 numatytų individualių ir grupės ieškininių sąsaja, vadovaujantis procesinės autonomijos principu, kiekviena valstybė narė savo teisės sistemoje nustato su tuo susijusias taisykles, su sąlyga, kad tokios taisyklės nėra mažiau palankios, nei reglamentuojančios panašias situacijas, kurioms taikoma vidaus teisė (lygiavertiškumo principas), ir dėl jų netampa praktiškai neįmanoma arba pernelyg sudėtinga pasinaudoti pagal Sąjungos teisę vartotojams suteiktomis teisėmis (veiksmingumo principas) (žr. 2016 m. balandžio 14 d. Sprendimo *Sales Sinués ir Drame Ba*, C-381/14 ir C-385/14, EU:C:2016:252, 32 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

- 30 Pirma, kiek tai susiję su lygiavertiškumo principu, ir atsižvelgiant į tai, kas nurodyta nutartyse, kuriomis teikiami prašymai priimti prejudicinį sprendimą, nematyti, kad Civilinio proceso kodekso 721 straipsnio 2 dalis būtų skirtingai taikoma bylose dėl nacionaline teise grindžiamų teisių ir bylose dėl Sąjungos teise grindžiamų teisių.
- 31 Antra, dėl veiksmingumo principo Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad kiekvienas atvejis, kai kyla klausimas, ar dėl nacionalinės procesinės nuostatos Sąjungos teisę taikyti tampa neįmanoma arba pernelyg sudėtinga, turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į šios nuostatos vaidmenį visame procese, jo eigą ir ypatybes įvairiose nacionalinėse institucijose (2016 m. vasario 18 d. Sprendimo *Finanmadrid EFC*, C-49/14, EU:C:2016:98, 43 punktą ir jame nurodyta teismo praktika).
- 32 Nagrinėjama atveju konstatuotina, kad pagal Civilinio proceso kodekso 721 straipsnio 2 dalį nacionaliniam teismui draudžiama *ex officio* imtis laikinųjų apsaugos priemonių, net jei pagal nacionalinę teisę tenkinamos esminės tokių priemonių taikymo sąlygos. Iš to išplaukia, kad, kai pareiškiamas individualus ieškinys, kuriuo ginčijama nesąžininga sutarties sąlyga, ir jo nagrinėjimo baigtis priklauso nuo sprendimo, kuris bus priimtas byloje, kurioje nagrinėjamas grupės ieškinys, laikantis 2016 m. balandžio 14 d. Sprendime *Sales Sinués ir Drame Ba* (C-381/14 ir C-385/14, EU:C:2016:252) įtvirtintų principų, laikinoji apsauga vartotojui siekiant sumažinti neigiamus padarinius dėl ilgos šių bylų nagrinėjimo trukmės gali būti suteikta tik tada, jeigu jis aiškiai suformulavo prašymą imtis laikinųjų apsaugos priemonių.
- 33 Vis dėlto reikia pažymėti, kad atsižvelgiant į nacionalinio teismo nagrinėjamų bylų eigą ir sudėtingumą, be kita ko, kiek tai susiję su paraleliai nagrinėjamų individualių ieškinių ir grupės ieškinių santykiu, yra didelė rizika, kad atitinkamas vartotojas nesuformuluos tokio prašymo, nors gali būti tenkinamos esminės pagal nacionalinę teisę reikalaujamos laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygos, nes vartotojas nežino ar nesuvokia savo teisių apimtį.
- 34 Taigi reikia konstatuoti, kad tokia proceso sistema, kiek pagal ją individualų ieškinį dėl sutarties sąlygos pripažinimo nesąžininga nagrinėjantis teismas negali *ex officio* imtis laikinųjų apsaugos priemonių, be kita ko, šios nuostatos taikymo sustabdymo, tokiam laikotarpiui, koks, jis mano, yra tinkamas, kol bus priimtas galutinis sprendimas dėl paraleliai nagrinėjamo grupės ieškinio, net jei tokias priemones būtina taikyti siekiant užtikrinti visišką teismo sprendimo dėl pagal Direktyvą 93/13 reikalaujamų teisių buvimo veiksmingumą, gali pakenkti šia direktyva siekiamos apsaugos veiksmingumui (šiuo klausimu žr. 2007 m. kovo 13 d. Sprendimo *Unibet*, C-432/05, EU:C:2007:163, 67 ir 77 punktus ir 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 59 punktą).
- 35 Neužtikrinus, kad bylą nagrinėjantis teismas galėtų *ex officio* imtis laikinųjų apsaugos priemonių, jei, kaip pagrindinėse bylose, vartotojas individualiame ieškinyje aiškiai neprašė jų taikyti, kad būtų sustabdytas „apatinės ribos“ sąlygos taikymas, kol bus priimtas galutinis sprendimas dėl paraleliai nagrinėjamo grupės ieškinio, šis teismas negali išvengti situacijos, kad vykstant teismo procesui, kuris gali trukti ilgai, vartotojas mokės didesnes mėnesines įmokas, nei iš tikrųjų priklauso, jeigu susijusi sąlyga turėtų būti netaikoma. Juo labiau taip teigtina tuomet, kai yra tikra ir tiesioginė grėsmė, kad bus pakenkta to vartotojo mokumui ir finansų įstaigos pradės vykdymo iš hipoteka užtikrinto turto procedūras, kad areštavus vartotojo ir jo šeimos būstą būtų gautos sumos, kurios galbūt neturėtų būti mokamos.
- 36 Atsižvelgiant į šiuos ypatumus, pažymėtina, kad pagrindinėse bylose nagrinėjama proceso sistema neatitinka veiksmingumo principo, nes nagrinėjant individualius ieškinius, kurių nagrinėjimo baigtis priklauso nuo sprendimo, kuris bus priimtas byloje, kurioje nagrinėjamas grupės ieškinys, vartotojui suteikiama apsauga yra nevisapusiška ir nepakankama, ji nėra tinkama ir veiksminga priemonė, siekiant, kad nebebūtų naudojama sutarties sąlyga, kaip antai ginčijama pagrindinėje byloje, priešingai, nei numatyta Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalyje (šiuo klausimu žr. 2014 m. liepos 17 d. Sprendimo *Sánchez Morcillo ir Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, 43 punktą).

- 37 Todėl, atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į antrąjį ir trečiąjį klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, jog jai prieštarauja nacionalinės teisės normos, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėse bylose, pagal kurias individualų vartotojo ieškinį dėl jo su pardavėju ar tiekėju sudarytos sutarties sąlygos pripažinimo nesąžininga nagrinėjantis teismas negali laikotarpiui, kurį jis laiko tinkamu, *ex officio* taikyti laikinųjų apsaugos priemonių, kol dėl nagrinėjamo grupės ieškinio bus priimtas galutinis sprendimas, kuriuo gali būti vadovaujama ir byloje dėl individualaus ieškinio, jeigu tokios priemonės būtinos siekiant užtikrinti visišką teismo sprendimo dėl pagal Direktyvą 93/13 reikalaujamų vartotojo teisių buvimo veiksmingumą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 38 Kadangi šis procesas pagrindinių bylų šalims yra vienas iš etapų prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusiai teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 7 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, jog jai prieštarauja nacionalinės teisės normos, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėse bylose, pagal kurias individualų vartotojo ieškinį dėl jo su pardavėju ar tiekėju sudarytos sutarties sąlygos pripažinimo nesąžininga nagrinėjantis teismas negali laikotarpiui, kurį jis laiko tinkamu, *ex officio* taikyti laikinųjų apsaugos priemonių, kol dėl nagrinėjamo grupės ieškinio bus priimtas galutinis sprendimas, kuriuo gali būti vadovaujama ir byloje dėl individualaus ieškinio, jeigu tokios priemonės būtinos siekiant užtikrinti visišką teismo sprendimo dėl pagal Direktyvą 93/13 reikalaujamų vartotojo teisių buvimo veiksmingumą.

Parašai.